

**РЕЦЕНЗІЯ НА НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК: ФІЛІП Ю.,
ТКАЧ А., БІЛОУС Н. МОВНИЙ КОНТЕНТ.
НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК, ЧЕРНІВЦІ, 2019, 120 с.**

Олена КУЛЬБАБСЬКА,
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича,
olena.k@i.ua

**REVIEW OF THE MANUAL: FILIP Yu.,
TKACH A., BILOUS N. LANGUAGE
CONTENT. TUTORIAL, CHERNIVTSI, 2019, 120 p.**

Olena KULBABSKA,
Yuriy Fed'kovych Chernivtsi
National University,
ORCID ID: 0000-0002-1858-9269
Researcher ID: C-2286-2017

Сучасне навчальне видання для різнотипних закладів загальної середньої та фахової передвищої освіти або закладів вищої освіти покликане комплексно реалізувати особистісну домінанту знань у XXI ст., виховувати прагнення учнів і студентів до самоосвіти й саморозвитку, вчити критично мислити, використовувати отриману інформацію та практичні вміння для творчого розв'язання комунікативних проблем повсякдення, сприяти інтеграції отриманих знань у глобалізованому світі. Реалізація цих завдань, зі свого боку, потребує переосмислення багатьох дидактичних і методичних аспектів, від яких залежить якість і глибина навчально-виховного процесу в Україні.

Підручники, навчальні посібники й довідкові

видання нового покоління повинні мати певні педагогічні, технологічні й маркетингові особливості: використання сучасних методів (методик, прийомів) і форм роботи, системи контролю й оцінювання знань, залучення сучасних технологій створення навчальної книги задля високої якості її поліграфічного виконання.

У цьому аспекті *актуальність* рецензованого навчального посібника, рекомендованого Міністерством освіти й науки України для використання в загальноосвітніх навчальних закладах і коледжах (у т.ч. з навчанням румунською мовою), полягає в тому, що він відповідає новій філософії шкільної освіти, оскільки виконує як традиційні дидактичні функції (інформативну, інтегративну, трансформаційну, мотиваційну, розвивальну, систематизувальну, самоконтролю, виховну тощо), так і новітні функції – розвитку самостійної пізнавальної діяльності учнів / студентів у сучасному інформаційному просторі; поглиблення їхніх ключових і предметних компетентностей.

Рецензоване видання чітко структуроване та містить чотири частини:

– нестандартний “Вступ” із трьох змістових компонентів – “Для кого і з якою метою написано цю книгу”, “За яким принципом складено матеріал” і “5 переваг “Мовного контенту””;

– структуровані дидактичні матеріали п'яти розділів мовознавства (“Графіка. Фонетика. Орфоепія”, “Орфографія”, “Лексикологія. Фразеологія”, “Морфологія” і “Синтаксис”);

– “Література”, що охоплює два локи – “Використана література” та “Рекомендована література” (у вигляді QR-кодів);

– “Робота з текстом”.

Навчальний посібник чернівецьких лінгводидактів Юлії Філіп, Алли Ткач, Надії Білоус “Мовний контент” відповідає вимогам Державного стандарту базової середньої освіти, створений згідно з чинною програмою для реалізації чотирьох наскрізних змістових ліній – “Екологічна безпека та сталий розвиток”, “Громадянська відповідальність”, “Здоров'я і безпека” і “Підприємливість і фінансова грамотність”. У рукописі логічно, повно й системно зrealізовано предметний зміст зазначених вище розділів, тем, визначених як

навчальними програмами з української мови та літератури, так і “Програмою зовнішнього незалежного оцінювання з української мови і літератури”, дотримано принципів науковості, доступності, наочності тощо.

Заслуговує поцінування типова модель структурування лінгводидактичних матеріалів:

1. Цитата (висловлювання вдатних людей про українських письменників або їхні твори), напр.: *Три віки ходить пісня Марусі Чурай по нашій землі, три віки любові вже подарувала дівчина людям. А попереду – вічність, бо велика любов і велика творчість – невмирущі* (М. Стельмах).

2. Назва конкретного розділу мовознавства.

3. Відсотковий показник тестів ЗНО з певного розділу / теми, що дає вчителям-філологам змогу раціонально планувати підготовку учнів до підсумкового тестування.

4. “Три факти про українську мову, які вас здивують” (матеріали з розділу “Цікаве мовознавство”).

5. Дванадцять різнотипних завдань та вправ із теми, що їх сформовано на основі твору української літератури, який уміщено до чинної програми ЗНО. На нашу думку, зазначений спосіб реалізації міжпредметних зв’язків дасть учителеві / викладачеві змогу повторити з учнями особливості того чи того літературного твору, запропонувати до уваги учнівської / студентської аудиторії диференційований практичний матеріал різної складності на всіх етапах навчання. 3-поміж завдань особливе значення мають тренувальні й онлайн-тести (з однією правильною відповіддю та на відповідність) і творча робота виразно практичного характеру. Отже, навчальна книга Ю. Л. Філіп, А. В. Ткач і Н. В. Білоус є практикозорієнтованою, що доводить різнорівневе представлення елементів знань (напр., теоретичні відомості подано в QR-кодах у формі навчального тексту й визначень, що їх закумульовано на українських освітніх порталах, запропоновано заповнити таблиці, накреслити схеми тощо).

6. Рубрика “Фразеологічний БУМ” охоплює цікавий різноманітний матеріал із розділу “Лексикологія. Фразеологія”, що є цілком вмотивованим, оскільки витлумачення фразем – чи не найскладніше завдання для сучасних здобувачів освіти. До того ж поділяємо думку авторів навчального посібника, що “Подані фразеологічні сполуки допоможуть учителеві сформуванню в учнях одразу дві компетенції. Завдяки вивченню української фразеології учень зможе побачити й використовувати багатство та різноплановість державної мови, розуміти власну національну ідентичність як підґрунтя відкритого ставлення і поваги до розмаїття культурного вираження інших”¹.

Рецензоване видання дасть учителеві змогу зекономити час на підготовку до уроку або факультативного заняття з української мови, оскільки запропоновані QR-коди вміщують авторські ментальні (або інтелектуальні, технологічні) карти уроку (у такий спосіб автори-укладачі використовують майндмеппінг); підготовлені презентації для повторення програмового матеріалу, останній слайд у яких – написання власного висловлювання за зразком зовнішнього незалежного

оцінювання або “вправи із життя” (завдання створені інструментом для графічного дизайну Canva); сконструйовані авторські анімаційні відео з елементами скрайбінгу в сервісі Vitable для запам’ятовування винятків і розв’язання складних мовознавчих проблем. Переконані, що подання цих інформаційних ресурсів у звичному текстовому форматі в разі збільшило б сторінковий обсяг цієї компактної книги.

Важливо, що колектив авторів вдався до реалізації таких інноваційних технологій, як “Хмарна технологія”, “Тестові технології”, “Інформаційні технології”, “Технології критичного мислення та саморозвитку”, які сприятимуть інтенсифікації навчання, дадуть змогу краще зрозуміти зв’язок між темами та специфікою завдань, тобто теорією і практикою в різних життєвих ситуаціях. Отож рецензований навчальний посібник реалізує *ідеї особистісно орієнтованого підходу й дослідницької діяльності; принципи динамічності, дієвості, оперативності та системності знань, гнучкості, різнобічності методичних підходів*, що, без сумніву, заслуговує на схвалення.

На наше переконання, теоретично-прикладний характер книги спонукатиме учнів і студентів закладів фахової передвищої освіти в ході підготовки до ЗНО самостійно здобувати необхідні знання, уміло застосовувати їх на практиці для розв’язання різноманітних навчальних проблем; гнучко пристосовуватися до ситуацій, бачити труднощі, які постають у реальних освітніх і суспільно-гуманітарних процесах, і знаходити способи їх раціонального подолання, використовувати сучасні інформаційні технології; грамотно працювати із здобутою інформацією, чітко усвідомлювати, де і в який спосіб можна використовувати отримані знання; доводити й генерувати власні нові ідеї, самостійно працювати над розвитком особистого інтелекту, критичного мислення (у виданні використаний найефективніший прийом критичного мислення ІНСЕРТ (або INSERT)) та над підвищенням культурного рівня.

Імпонує поліграфічне оформлення навчального посібника: яскраві ілюстрації, шрифтове і колірне виокремлення рубрик, оригінальний апарат орієнтування – усе це сприяє інтенсифікації навчання, допомагає учням і студентам узагальнити й систематизувати мовні знання, а викладачам формувати ключові компетентності здобувачів освіти через реалізацію наскрізних змістових ліній чинних програм з української мови.

Уміщений у навчальному посібнику навчальний матеріал стане в пригоді широкій аудиторії, передовсім він є добрим порадиником і помічником як учителям-філологам, так і учням, студентам у процесі напруженої підготовки до ЗНО і ДПА, а також усім, хто бажає опанувати знання з української мови, підвищити свій рівень інформаційно-методичної кваліфікації. Кожен зацікавлений читач, ступаючи крок за кроком сторінками цього видання, успішно оволодіваючи лексико-граматичними засобами, нормами літературної мови, правилами орфографії та пунктуації, виробляючи вміння розпізнавати, аналізувати, порівнювати, групувати й класифікувати мовні явища, відмежовувати правильне від помилкового, перегорнувши останню

¹ Filip Yu., Tkach A., Bilous N. Movnyi kontent. Navchalnyi posibnyk [Language content. Tutorial], Chernivtsi, 2019, P. 4–5 [in Ukrainian].

опрацьовану сторінку посібника, зможе упевнено сказати: “Таємниця успіху на зовнішньому незалежному оцінюванні – у міцних і глибоких знаннях”.

Kulbabska Olena. Review of manual: Filip Yu., Tkach A., Bilous N. Language content. Tutorial, Chernivtsi, 2019, 120 p. The peer-reviewed manual is an example of a successful combination of traditional methods and innovative technologies in preparing students for external independent testing in the basic subject – the Ukrainian language. The main advantages of the tutorial is the using of such methods and techniques as mindmapping, scribing, INSERT, QR code etc.

Keywords: The Ukrainian language, external independent testing, the latest teaching technologies, key competencies, cross-cutting content lines, interactive exercises, own expression.

Кульбабська Олена – доктор філологічних наук, професор кафедри сучасної української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Автор та співавтор близько 250 наукових та навчально-методичних праць, із-поміж яких 5 монографії та 28 посібників. Наукові інтереси: синтаксис, ономаціологія, стилістика, лінгвістика тексту, методика викладання української мови у вищій школі.

Kulbabska Olena – Doctor of Sciences in Philology, Professor of Department of Modern Ukrainian language of Yuriy Fed'kovych Chernivtsi National University. She is an author and co-author of about 250 scientific and educational works, including 5 monographs and 28 manuals. Her research interests syntax, stylistics, text linguistics, methods of teaching Ukrainian language as a professional in high school.

Received: 19.08.2020

Advance Access Published: September 2020

© O. Kulbabska, 2020